

HANKEHAKEMUS 2023–2025

***Kummikylistä yhteiskunnalliseen muutokseen* -hankkeen rahoitushakemus toimintakaudelle 2023–2025**

Tämä hakemus koskee ensimmäisen vuoden rahoitusosuutta *Kummikylistä yhteiskunnalliseen muutokseen* (1.4.2023–31.12.2025) -hankekokonaisuudesta, jota Suomessa koordinoi Diakonissalaitos ja joka toteutetaan romanialaisen vähemmistö- ja naistenoikeuksiin erikoistuneen romaninaisten ylläpitämän kumppanijärjestön, E-Romnjan kanssa. Hanke toteutetaan kolmen vuoden toimintasuunnitelman mukaisesti ja rahoitusta haetaan jokaiselle vuodelle erikseen. Tässä hakemuksessa ovat kuvattuina suuntaviivat kolmevuotiselle toimintakaudelle sekä arvio hankkeen kokonaisvaikutuksesta, mutta tavoitteet ja aktiviteetit ovat listattu pääosin ensimmäisen vuoden budjetin pohjalta.

E-Romnja on vuonna 2012 perustettu romanialainen kansalaisjärjestö, jonka pääasiallinen tarkoitus on edistää romaninaisten ja -tyttöjen asemaa ja elinoloja. E-Romnjan toiminta perustuu intersektionaaliseen feminismiin, jossa pohditaan tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä teemoja moniperustaisen syrjinnän purkamisen näkökulmasta. E-Romnjan yhteisölähtöinen kehittämistyö on ihmisoikeusperustaista ja sen toimintamuotoihin lukeutuu emansipatorinen osallisuuden lisääminen, vaikuttamistyö ja erilaiset suoran toiminnan muodot, joiden tavoitteena on romaniyhteisöjen kokeman köyhyyden poistaminen ja erityisesti romaninaisten ja lasten pääsy sosiaali-, terveys- ja muiden palvelujen piiriin. E-Romnjan työssä vähemmistöt ovat työn lähtökohta, ei sen kohde, mikä hankkeen kohdalla konkretisoituu yhteisöjen omistajuuteen panostamisena. Kyseessä on Euroopan ensimmäinen feministinen romanijärjestö, jonka merkitys on suuri alueilla, joilla ei toimi muita osallisuutta edistäviä ruohonjuuritason hankkeita.

Hankkeen tavoitteena on edistää romaniyhteisöjen elinoloja ja ihmisoikeuksia sekä lisätä erityisesti romaninaisten ja -tyttöjen osallisuutta yhteisöissään ja yhteiskunnassa. Hanke tukee yhteisöjen kykyä edistää itse omia ihmisoikeuksiaan, hyvinvointiaan ja osallisuuttaan ja se on suunniteltu ja toteutettu vähemmistöjen näkökulmasta, ja vaikutukset edistävät juuri heidän oikeuksiaan. Kaikki hankkeen suunnittelu ja toteutus nousee romaninaisten ja -tyttöjen elämäntodellisuudesta. Keskeinen tavoitteiden saavuttamisen väline on ollut hankkeessa kehitetty S.O.R.A. (romaniaa: "sisko") -metodi, jonka mukaisesti jokaista tavoitetta lähestytään: Study (tunnistetaan, analysoidaan ja havainnoidaan yhteisön tarpeita ja todellisuutta) -> Organization (tuetaan yhteisöä kehittymään romaninaisten aloitteen pohjalta, tuetaan feminististä johtajuutta ja järjestäytymistä, kehitetään paikallisia strategioita sukupuolten tasa-arvoa haastavien asenteiden purkamiseksi) -> Requisition (kohtaamisen prosessien vahvistaminen julkisessa tilassa paikallisten viranomaisten toimintaa tarkastelemalla ja tunnistamalla romaninaisten oma etu) -> Advocacy (paikallisen politiikan vaikuttavuuden lisääminen tuomalla yhteen toimijoita eri taustoista ja lähtien liikkeelle romaninaisten johtamasta toiminnasta).

Hankkeen operatiivinen osuus toteutetaan Romaniassa, kahdessa kohdekylässä (Valea Seaca ja Mizil), joista monet Suomessa toimeentulon takia oleskelevista romaneista ovat lähtöisin. Hankkeella pyritään myös vaikuttamaan pakotetun siirtolaisuuden juurisyihin sekä romaneja syrjiviin rakenteisiin ja asenteisiin niin paikallisesti kuin kansainvälisestikin.

Projektin toiminta ja Kirkon strategia & Kestävän Kehityksen huomiointi hankkeessa

Hankkeen kokonaisvaikutus ja lähtökohta ovat yhtäläisiä Kirkko Helsingissä -strategian kanssa: *Viedään tukea ja resursseja sinne, minne kukaan muu ei mene ja autetaan heitä, joita muut eivät auta.* Kyseessä on kansainvälisen diakonian marginaaleihin häviävä todellisuus: romaniyhteisöjen on erittäin vaikeaa saada

kumppaneita ja tukea, koska he asuvat EU-jäsenvaltiossa, eikä heitä myöskään paikallisella tasolla mielletä projektikumppaneiksi. Helsingin seurakuntayhtymän tuki on paitsi ainutlaatuista, myös tehokasta: kohtuullisilla resursseilla saadaan aikaan merkittäviä tuloksia. Kuten Kirkko Helsingissä -strategiassa, myös hankkeessa on tänä vuonna tavoitteena jälleenrakentaa ja ylläpitää jo aikaansaatuja tuloksia koronan jälkimainingeissa. Hankkeen toteutuksen taustalla on myös yhteisiä arvoja Suomen Evankelisluterilaisen Kirkon strategian kanssa: Osallisuus ja yhteisöllisyys, vastakkainasettelujen purkaminen, luottamus ja yhteistyö, ekologinen kestävyys sekä toiveikas tulevaisuus. Hankkeessa tuetaan ihmisten hengellistä kasvua voimaantumisen ja yhdenvertaisuuden yhtenä lähtökohtana, kunnioittaen toisten vakaumusta sekä sallimalla uskonnonvapaus ja oman hengellisen identiteetin määrittely.

Erityisryhmien huomiointi hankkeessa

Erityisryhmien tunnistaminen ja osallisuus luo pohjaa tasa-arvoiselle yhteisölle ja sen kehittämiseksi. E-Romnjan toiminta perustuu intersektionaaliseen feminismiin, joten hankkeessa tunnistetaan haavoittuvassa asemassa olevien yhteisöjen jäsenten yksilölliset ja risteävät erot. Hankkeen fasilitaattorit jakavat tietoa ja keskustelevat yhteisölähtöisesti erityisryhmien huomioimisesta, kuulemisesta ja mukaan ottamisesta. Hankkeen toiminnot pyritään toteuttamaan esteettömyyden ja turvallisen tilan periaatteiden mukaisesti. Hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa kiinnitetään huomiota sukupuolen, iän, terveydentilan, fyysisten ominaisuuksien, elämäntilanteen sekä etnisen taustan vaikutuksiin sekä yksilössä että yhteisössä ja havainnoidaan siten marginaalin marginaaliin jäävät henkilöt ja heidän tarpeensa. Hankkeessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä erityisryhmien oikeuksiin erikoistuneiden järjestöjen kanssa. Aiempina vuosina esimerkiksi vammaisten oikeuksiin liittyvissä asioissa on tehty yhteistyötä Abilis-säätiön kanssa.

Sukupuolten moninaisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomiointi hankkeessa

Hankkeessa huomioidaan sukupuolten moninaisuus yksilön oikeutena määrittellä oma sukupuolensa ja toisaalta tiedostetaan sukupuolen merkitys valtarakenteita muokkaavana tekijänä. Hankkeen välitön kohderyhmä on itsensä tytöiksi ja naisiksi määrittelevät henkilöt. Panostus romanityttöjen ja -naisten toimijuuteen ja hyvinvointiin tukee aiemmista projekteista saadun kokemuksen perusteella koko yhteisön hyvinvointia lisäämällä tasa-arvoa ja katkaisemalla ylisukupolvisia sukupuolittuneita käytäntöjä ja asenteita. Toisaalta hankkeessa tullaan myös kiinnittämään huomiota itsensä miehiksi ja pojiksi määrittelevien henkilöiden osallisuuteen sukupuolten tasa-arvoon tähtäävissä keskusteluissa ja toiminnoissa, koska kaikki sukupuolet nähdään osana tasa-arvoista yhteisön kehittymistä. E-Romnja painottaa kaikessa toiminnassaan sukupuolten ja seksuaalisten suuntautumisten moninaisuutta sekä yhdenvertaisuutta, joten myös hankkeen toiminnoissa painotetaan tasa-arvonäkökulman valtavirtaistumista, sukupuolittuneen väkivallan tunnistamista ja naisten osallistamisen strategioita. Hankkeen kaikki osapuolet sitoutuvat toiminnassaan syrjimättömyyteen.

Ympäristön ja kestävän kehityksen huomiointi hankkeessa

Ilmastonmuutos koskettaa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia yhteisöjä, joissa resursseista on valmiiksi pulaa. Aiemmissa Kummikylä -hankkeissa on perustettu yhteisöllisiä toimintamuotoja, jotka on suunniteltu kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Hankkeessa edistetään kestävän kehityksen tavoitteita niin yhteisö- kuin yhteiskuntatasolla. Yhteisötasolla ekologinen ajattelu näkyy esimerkiksi kierrätyksen ja kestävien kulutusratkaisujen suosimisena. Myös hankkeen kansalaisvaikuttamisen agendaan sisällytetään läpileikkaavasti ympäristön ja kestävän kehityksen teemoja, jolloin niiden vaikutus saadaan ulottumaan yhteiskunnalliselle tasolle. Yhteisössä pyritään edistämään toiveikasta tulevaisuudennäkymää, joka perustuu yhteiskuntarauhan lisäksi myös luonnon monimuotoisuuden säilyttämiselle.

Hankkeen tavoitealueissa on lueteltu konkreettisia aktiviteettejä, joilla pyritään hankkeen kestävään kehitykseen. Hankkeen kestävän kehityksen strategia tukee YK:n Agenda2030 alatavoitteita 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 16 ja 17. Kaiken kaikkiaan hankkeen pitkäjänteinen ja kestävä kehittämistyö tähtää

institutionaliseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen, taloudelliseen ja teknologiseen kestävyteen. Institutionaalinen kestävyys perustuu hankkeen fasilitaattorien perustamiin ja liittyviin verkostoihin, jotka koskevat romanien oikeuksia sekä paikallisella että kansainvälisellä tasolla. Institutionaalinen kestävyys rakentuu siis yhteistyön ja viestinnän perustalle ja sitä tukee hankkeen tulosten ja kokemusten raportointi ja jakaminen. Yhteistyö paikallisten viranomaisten kanssa esimerkiksi muokkaa sekä yhteisöä että viranomaistahoa tuomalla esiin romanien tarpeita ja kokemuksia sekä lisäämällä viranomaisten tietoutta romanien oikeuksista ja agendasta. Samalla edistetään sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä saattamalla romanien yhteisöt nähdyksi ja kuulluksi yhteiskunnallisesti. Yhteisön sisällä sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä tuetaan naisten ja nuorten johtajuuden kautta vähentäen siten naisiin ja tyttöihin kohdistuvia haitallisia asenteita. Yhteisöjen kulttuuria vaalitaan esimerkiksi merkkipäivien ja juhlien yhteydessä sekä panostamalla yhteisön oikeuksien toteutumisen valvontaan, jolloin omaa kulttuurista identiteettiä ei tarvitse yrittää häivyttää esimerkiksi viranomaisasioinnin yhteydessä. Taloudellista kestävyttä hankkeessa on pohjustettu kasvattamalla rahoituspohjaa koostumaan eri lähteistä haettuihin rahoituksiin. Yhteistyön ja tulosten valtavirtaistumisen myötä hanke saa lisää näkyvyyttä ja uusia mahdollisia rahoittajia. Hankkeessa tullaan seuraavan kolmivuotiskauden aikana kartoittamaan ja suunnittelemaan sosiaalinen yritys, jonka on tarkoitus edistää yhteisön elinoloja, mutta myös tuoda hankkeelle taloudellista kestävyttä. Hankkeen teknologinen kehitys otti koronarajoitusten seurauksena harppauksen eteenpäin. Jatkossa teknologista kehitystä esimerkiksi kommunikaation ja hallinnon saralla jatketaan ja kylissä panostetaan edelleen teknologiseen tasa-arvoon tarjoamalla yhteisön käyttöön teknologista koulutusta ja välineistöä esimerkiksi koulunkäynnin ja yhteydenpidon tueksi.

Vastavuoroinen oppiminen hankkeessa

Oppiminen projektissa on monisuuntainen ilmiö ja muutos, mikä näkyy myös Helsingissä: hankkeen myötä solidaarisuus ja tieto Suomeen toimeentulon perässä saapuneista romaneista on lisääntynyt. Projektin ainutlaatuinen toteutus takaa oppimisen niin kohdekyllissä, paikallisissa viranomais- ja päättäjänavissa kuin kansainvälisessä yhteistyössäkin. E-Romnjan osallistava ja omistajuutta lisäävä toimintamalli kohdeyhteisöissä takaa sen, että toimintoja ei suunnitella eikä toteuteta ylhäältä käsin, vaan kaikki toiminta ja sen suunnittelu lähtee yhteisön voimavaroista, kyvyistä ja tarpeista. E-Romnja on raportoinut ja mallintanut prosesseja, jotka voidaan toteuttaa muissa yhteisöissä tai ympäristöissä, joten hankkeen anti muille vähemmistöjen kanssa toimiville järjestöille on merkittävä. Yhteisön jäsenten oppiminen on mahdollistettu siten, että yhteisöstä on tunnistettu vahvuuksia ja kykyjä, jotka on valjastettu yhteisön tilanteen parantamiseen tähtäävään toimintaan. Esimerkiksi naisiin kohdistuva väkivalta on tunnistettu yhteisöstä kumpuavaksi haasteeksi, joka halutaan minimoida. Sitä varten on järjestetty kriisitukea, jota tietyt yhteisön jäsenet on koulutettu antamaan. Kohdekylien paikallisryhmät ovat perustaneet kampanjoita sekä työpajoja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. Nämä toiminnot ovat opettaneet järjestäytymistä, vaikuttamista sekä tasa-arvotietoutta yhteisön jäsenille. Tietouden leviämistä yhteisön kaikille jäsenille tukee yhteisöllinen toiminta kuten ruokajakelut ja keskustelutilaisuudet. Toisaalta hankkeen taustaorganisaatiot saavat sensitiivistä tietoa naisiin kohdistuvan väkivallasta ja sen vastaisesta toiminnasta sitä koskevassa yhteisössä.

Hankkeen kuvaus ja taustatilanne toimintakaudelle 2023–2025

Hanke perustuu vuonna 2015 aloitettuihin Kummikylä -projekteihin ja niistä saatuun tietoon ja kokemukseen. Hankkeessa on kehitetty toimintamuotoja, joiden tarkoitus on tukea koko romaniyhteisön elinolojen ja hyvinvoinnin emansipatorista kehitystä. Hankehallintoa on toteutettu Bukarestista käsin, mutta hankkeen kohdekyllät ovat Romanian maaseudulla, Valea Seacan ja Mizilin kylissä. Kummikylä -hankkeiden jo toteutettuihin aktiviteetteihin kuuluu mm. yhteisökeskusten rakennuttaminen ja ylläpito, materiaaliin tarpeisiin vastaaminen (esim. ruoka- ja hygieniatarvikkeiden jakelut), nuorten ja naisten toiminnalliset ryhmät, vastuuhenkilöiden koulutus ja ohjaus, työpajat ja keskustelut, koulunkäynnin ja työllisyyden

tukeminen sekä vaikuttamistyön mobilisointi. Hankkeessa on myös aloitettu urauurtava Sisaruus -ohjelma, jossa nuoret tytöt ovat saaneet rinnalleen vanhemman mentorin henkilökohtaisten asioiden ja elämän suunnittelun tueksi.

Hankkeen kohdekylien romaniyhteisöt ovat erityisen haastavassa asemassa absoluuttisen köyhyyden, rakenteellisen rasmin ja moniperustaisen syrjinnän takia. Hankkeessa pyritään vaikuttamaan pakotetun siirtolaisuuden taustalla oleviin tekijöihin työskentelemällä paikallisissa yhteisöissä, yhteisöjen keskuudesta nousevien tarpeiden ja asiantuntijuuden näkökulmasta. Yhteisön keskuudessa elinoloja parannetaan materiaalisilla sekä pedagogisilla tavoilla, esimerkiksi järjestämällä ruokajakelua sekä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisia työpajoja. Yhteisöjen ja niiden jäsenten oikeuksia sekä edustuksellisuutta pyritään edistämään romanialaisessa yhteiskunnassa tekemällä syrjinnän vastaista ja kansalaistaitoja lisäävää työtä. Työskentelyn perusajatus on kehittää yhteisöjä ja niiden elinolosuhteita alhaalta ylöspäin siten, että yhteisöt ja niiden jäsenet ovat mukana hankkeen suunnittelussa, toteutuksessa sekä tulosten jalkautumisen ja pysyvyyden edistämiseksi. Hankkeet on toteutettu yhteisöjen tarpeiden pohjalta ja niitä fasilitoi kohdekyllissä yhteisöjen keskuudesta nousseet asiantuntijat ja työntekijät.

Yhteisöjen sisäiset rakenteet haastavat tyttöjen ja naisten tasa-arvoista kohtelua, jonka takia hankkeen välitön kohderyhmä on ensisijaisesti romanitytöt ja -naiset. Hankkeessa tunnistetaan poikien ja miesten osallisuus ylisukupolvisten epätasa-arvoistavien asenteiden ja käytänteiden ratkaisemisessa, joten hankkeesta hyötyvät välillisesti kaikki kohdeyhteisöjen jäsenet. Lisäksi vaikuttamistyön seurauksena välillinen kohderyhmä ulottuu paikallisesti erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisiin ja viranomaisiin. Hankkeen vaikuttamistyön seurauksena hankkeen välillistä kohderyhmää ovat myös päättäjät sekä yhteistyön kautta myös kumppanijärjestöt.

Kohderyhmät, edunsaajat ja vastuunkantajat

Hankkeessa edunsaajat ovat romaniyhteisössä elävät naiset ja tytöt, sekä koko heidän välitön yhteisönsä, etenkin lapset ja nuoret. Koska kohderyhmän jäsenet kohtaavat moniperusteista syrjintää, on hankkeen suunnittelussa lähtökohdaksi otettu intersektionaalinen feminismi, joka huomioi vähemmistöryhmien yksilöllisiä ja risteäviä erilaisuutta ja moninaisuutta ilmentäviä tekijöitä. Hanke toteutetaan romaniyhteisöissä, jotka kärsivät absoluuttisesta köyhyydestä, työttömyydestä, väkivallasta, syrjinnästä ja rasisistisista rakenteista. Naisten ja tyttöjen tukeminen säteilee tehokkaasti koko yhteisöjen hyvinvointiin.

Hankkeen välilliset edunsaajat ovat romanialaiset viranomaiset ja päättäjät, erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, joiden tietotaitoa romaniyhteisöjen oikeuksista ja haasteista vahvistetaan. Välillisesti hankkeesta hyötyvät myös suomalaiset, etenkin helsinkiläiset, jotka kohtaavat hankkeen kohdekyllistä Suomeen toimeentulon perässä tulevia romaneita. Välilliset edunsaajat hyötyvät hankkeesta esimerkiksi tietouden, solidaarisuuden ja resurssien jakaantumisen myötä lisäten globaalia kumppanuutta (SDG17).

Hankkeen edunsaajat ovat olleet mukana suunnittelussa ja toteutuksessa ensimmäisestä vuodesta lähtien, sillä hanke on lähtöisin yhteisöistä, jotka ovat kutsuneet E-Romnjan toimimaan kanssaan. Yhteisöjen jäsenet ideoivat, muotoilevat, johtavat ja organisoivat toimintaa, jota projektikoordinaattori tukee ja fasilitoi. Hankkeessa osallisuutta ja omistajuutta on suunnitelmallisesti osoitettu yhteisöille itselleen. Esimerkkinä mainittakoon, että hankekoordinaattorilla ei itsellään ole avaimia yhteisötiloihin, vaan paikalliset naiset johtavat niitä. Hankkeessa asetetaan yhteisöstä nousevat kokemukset, näkökulmat, tarpeet ja asiantuntijuus keskiöön, jolloin osallistumisen kynnyks madaltuu ja osallisuus kasvaa.

Hankkeen vastuunkantajiin lukeutuvat Valea Seacan ja Mizilin yhteisöistä palkatut työntekijät, projektia koordinoiva ja fasilitoiva E-Romnja Bukarestissa sekä Suomen päässä hanketta koordinoiva Diakonissalaitos, sekä rahoittajat (HRSKY, Emmaus Westervik, Emmaus Åland, DF).

Alla arvioituna projektin edunsaajat, jotka kokevat moniperustaista syrjintää. Tällä hetkellä kohderyhmää ei voida tilastoida esimerkiksi terveydentilan tai vammaisuuden perusteella, koska yhteisönjäsenten pääsy terveydenhuollon piiriin ei aina toteudu, jolloin esimerkiksi diagnoosinmukainen tilastointi on mahdotonta. Hankkeen piirissä kohdataan perheitä ja yksilöitä, joilla on kyvykkyyden ja terveyteen liittyviä haasteita. Monilla naisilla on esimerkiksi gynekologisia vaivoja ja tällä hetkellä tiedetään esimerkiksi viidestä uudesta tuberkuloositapauksesta yhteisöissä. Sairauksien ja kyvykkyyden aiheuttamaa syrjintää on vaikea tilastoida myös niiden aiheuttaman stigman takia. Hankkeessa pyritään purkamaan stigmaa ja lisäämään tietoisuutta moniperustaisesta syrjinnästä, mutta tilastoinnissa otetaan huomioon merkittävien haittojen minimointi.

Hanke tavoittaa paikallisesti kaiken kaikkiaan yli 1200 henkilöä seuraavasti:

Edunsaajat	Naisia	Tyttöjä	Miehiä	Poikia	Yhteensä
Romaneita	150	70	15	30	265
Virallisen koulutuksen ja työelämän ulkopuolella	100	35	15	15	165
Henkilöt, joilla mielenterveyden haasteita, kuten toivottomuutta tai masennusta	80%	80%	-	-	n. 176
yhteensä	250	105	30	45	606

Vastuunkantajat	Naisia	Tyttöjä	Yhteensä
Nuorisotyöntekijät	-	3	3
Fasilitaattorit	8	-	8
Yhteensä			11

Välilliset edunsaajat	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Yhteisönjäsenet	naisia 190 miehiä 59	tyttöjä 167 poikia 167	583
Sosiaalityöntekijät	2		
Sovittelijat	6		
Pormestarit	2		
Yhteisöterveydenhoitaja	1		
Yhteensä	11		594

Hankkeen panos jälleenrakentamiseen

Hanke jatkaa niissä suunniteltujen ja toteutettujen rakenteiden kehittämistä ja vahvistamista. Uuden hankkeen on tarkoitus syventää jo kerrytettyä osaamista ja juurruttaa aiempien projektien tuloksia yhteisöön. Hankkeen uusi fokus liittyy romaniyhteisöjen yhteiskuntatietojen ja -taitojen vahvistamiseen sekä sosiaalisen liiketoiminnan kartoittamiseen. Lisäksi hankkeessa on tarkoitus ylläpitää niitä toimintoja, jotka ovat jo vakiintuneet yhteisön keskuudessa aikaisempien projektien myötä, mutta joiden toteuttamisessa on kohdattu uusia haasteita koronapandemian ja Ukrainan sodan seurauksena.

Hankkeen toteutusympäristössä, kuten myös globaalisti, viime vuosia on leimannut sekä koronapandemia että Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Romaniassa romaneihin kohdistuva rasismi ja vihapuhe lisääntyi pandemian aikana, mikä on aiheuttanut lisää epävakautta romaniyhteisöjen ja viranomaisten välille. Monet ihmisoikeusjärjestöt (kuten Amnesty International ja Open Society) ovat pandemian aikana julkaisseet raportteja, joista käy ilmi romaniyhteisöjen erityinen riski koronakriisissä; muusta väestöstä eristäminen, poliisiväkivallan lisääntyminen, etäopetuksen puuttuminen, karanteeniolosuhteiden mahdottomuus, pula puhtaasta vedestä sekä toimeentulon radikaali heikentyminen.

Sota Ukrainassa on myös lisännyt romaneihin kohdistuvaa rasismia ja tuonut näkyviin uuden ryhmän haavoittuvassa asemassa olevia romaneja. Romaniassa otettiin hyvin vastaan Ukrainasta ensimmäisenä lähteneitä pakolaisia, mutta jälkikäteen liikkeelle päässeet vähemmistöryhmät jäivät suurelta osin ilman apua. Jälkeenpäin paenneiden tulijoiden mukana olleet romanit ovat kohdanneet Romaniassa vakavaa hyväksikäyttöä, koska he eivät ole lähtömaassaan tottuneet vaatimaan ja puolustamaan oikeuksiaan.

Näitä haasteita vastaan hanke pyrkii järjestämään koulutusta ja keskustelua kansalaisvaikuttamisesta. Romaniassa pidetään sekä presidentin- että kunnallisvaalit vuonna 2024 ja hankkeen yksi tavoite on herättää ymmärrystä ja kiinnostusta paikallistason politiikkaan, äänestämiseen ja vaikuttamiseen.

Pandemian ja sodan seurauksena myös ruoan hinta on noussut ja nousee yhä. Samanaikaisesti hankkeen toteutusympäristössä kohderyhmä on kasvanut Ukrainasta paenneiden romanien saavuttua hankkeen kohdekyliin. Näiden syiden takia hankkeessa jo toteutettujen toimintojen jatko on uhattuna. Uuden hankkeen myötä on tarkoitus myös turvata esimerkiksi yhteisökeskusten ruokajakelu ja naisten järjestämät sosiaalipalvelut ja muita yhteisöön jo juurrutettuja toimintoja. Romaniassa tehdyn lakiuudistuksen myötä hankkeessa määräaikaaisesti palkattujen vastuuhenkilöiden verotus uudistuu vastaamaan kokoaikaisesti työskentelevien verotusta, mikä nostaa myös palkkakuluja.

Hintojen ja palkkakulujen nousun seurauksena sekä kohderyhmän kasvun myötä, hankkeen toimintoja joudutaan priorisoimaan. Sisarus -ohjelma laitetaan tauolle ensimmäisenä vuonna eikä toimintaa Giurgiun kylässä jatketa.

Tavoitteet ja toiminnot kaudelle 2023–2025

Hankkeen tavoitteet on koottu tavoitealueiksi, joiden perustana on kaikkia alueita läpileikkaava tavoite tulosten valtavirtaistamisesta. Kokonaan uusi tavoitealue tulevana toimintakautena on sosiaalisen liiketoiminnan perustaminen, joka edistää hankkeen kestävää ja pitkäjänteistä kehitystä.

Tavoitealue 0: Hankkeen tulokset ja toiminnot juurrutetaan osaksi yhteisöjä ja niiden ympäristöä. Hankkeessa kerätty tieto ja kokemukset jaetaan ja jalkautetaan.

Tavoitealue 1: Hankkeen sujuva toteutus; hankehallintoa ja viestintää kehitetään systemaattisesti

Tavoitealue 2: Syvennetään yhteisön jäsenten hyvinvointia ja elinolosuhteita edistäviä toimintoja sekä luodaan mahdollisuuksia hankkeessa syntyneen tiedon ja kokemuksen jalkautumisille

Tavoitealue 3: Kartoitetaan mahdollisuuksia yhteisön sosiaaliselle liiketoiminnalle

Tavoitealue 4: Kansalaisaktiivisuuden nostaminen ja yhteisön oman yhteiskunnallisen asiantuntijuuden lisääminen

Tavoitealue 0: Hankkeen tulokset ja toiminnot juurrutetaan osaksi yhteisöjä ja niiden ympäristöä. Hankkeessa kerätty tieto ja kokemukset jaetaan ja jalkautetaan.

Hanke on suunniteltu ja toteutettu ruohonjuuritason osallistavan toiminnan periaatteelle. Toisin sanoen, yhteisön elintodellisuudesta tunnistettuja tarpeita ja kokemuksia tarkastellaan yhteisölähtöisesti ja niihin pyritään vastaamaan vahvistamalla yhteisön omaa asiantuntijuutta ja toimijuutta. Käytännössä hankkeen toteutus nojaakin yhteisöstä tunnistettuihin kykyihin ja resursseihin. Hanketta siis suunnittelevat ja toteuttavat aktiivisesti yhteisön jäsenet, etenkin romaninaiset ja -tytöt. Hankkeessa on huomattu, että naisille varatut johtamisen paikat lisäävät tasa-arvoa ja vähentävät ylisukupolvisia naisten hyvinvointia ja turvallisuutta haastavia asenteita. Nämä lähtökohdat tukevat hankkeen tulosten valtavirtaistumista ja toimintojen jalkauttamista paikalliseen ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Toiminto ja tavoite	Painopisteet ja mittarit 2023–2025
Hankkeen tulokset ja toiminnot juurrutetaan osaksi yhteisöjä ja niiden ympäristöä	<p>Hankkeessa tuotettu tieto ja kokemukset raportoidaan, mallinnetaan ja valmistetaan jaettavaksi.</p> <ul style="list-style-type: none">• Viikoittaisten evaluaatiokokousten yhteydessä aktiviteetteja ja muita toimintoja koskeva tieto kirjataan ja raportoidaan (ks. tavoitealue 1)• Hankkeessa on jo luotu mm. S.O.R.A malli, joten mallinuksia hyväksi havaituista metodeista jatketaan

	<ul style="list-style-type: none"> Järjestetään aktiviteetteja, joissa mahdollistuu ihmisoikeusperustaisen tiedon leviäminen ja tiedottaminen (ks. tavoitealue 2)
Hankkeessa kerätty tieto ja kokemukset jaetaan ja jalkautetaan	<p>Yhteistyössä korostuu hankkeessa hankitun tiedon levittäminen ja jakaminen. Omistajuutta siirretään määrätietoisesti yhteisöjen naisille ja muille jäsenille.</p> <ul style="list-style-type: none"> Hankkeessa opittua tietoa ja kokemuksia jaetaan yhteistyötahojen ja paikallisten viranomaisten kanssa suunnitelmallisesti Naisten ja nuorten johtajuutta tuetaan, jolloin heidän hankkeessa saavuttama feministinen tieto ja kokemus lujittuu ja leviää koko yhteisöön Yhteisöllisen toiminnan muotoja ylläpidetään tiedon ja taitojen leviämisen väylänä; vastuuta toiminnan toteutuksesta tarjotaan yhä enemmän yhteisön naisten vastuulle, jolloin myös solidaarisuus sekä naisten asema lujittuu yhteisen tekemisen ja aikaansaannosten myötä

Tavoitealue 1: Hankkeen sujuva toteutus; hankehallintoa ja viestintää kehitetään systemaattisesti

Hankkeen hallinnollista ja viestinnällistä kehittämistä jatketaan tulevana toimintakautena. Diakonissalaitos tukee paikallista kumppania, E-Romnja-järjestöä, hankehallinnossa, seurannassa ja arvioinnissa sekä viestinnän kehittämisessä. Tavoitteena on hankkeen sujuva toteutus sekä sen tulosten valtavirtaistuminen kohdekyllissä. Sujuvaa toteutusta tukee edellisten hankkeiden aikana työstetyt arviointimittarit ja -käytännöt. Tulosten valtavirtaistumista tukee viestinnän suunnittelu ja osaamisen vahvistaminen. Viestinnän huolellinen suunnittelu ja toteutus tähtää myös yhteiskunnalliseen muutokseen jakamalla antirasistista ja romanien oikeuksia edistävää tietoutta.

Diakonissalaitos vastaa hankkeen budjetin ja tavoitteiden mukaisen etenemisen seurannasta. **Jatkuva seuranta:** Kuukausittaiset verkkotapaamiset kumppaneiden välillä haasteiden ja kehityksen läpikäymiseen sekä opitun jakamiseen. **Kvartaaleittain:** Talousraportit ja toiminnan raportointi. **Vuosittain:** Seurantavierailut sekä talousraportit ja toiminnan raportointi. **Hankearviointi:** Itsearviointi suoritetaan vuosittain. Ohjelman kolmannen vuoden aikana suoritetaan ulkopuolinen arviointi. Arvioinnin tulokset jaetaan suomalaisten kirkkojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa vastuullisuuden takaamiseksi ja tiedon levittämiseksi.

Riskienhallintaa tehdään hanketasolla Diakonissalaitoksella, Diakonissalaitoksen ja E-Romnjan työntekijöiden toimesta. Yksittäisten toimintojen tasolla riskienhallinta suoritetaan E-Romnjan työntekijöiden toimesta. Kehitetään riskimatriisi, jonka avulla riskit analysoidaan ja päivitetään tarpeen mukaan sekä arvioidaan uudelleen kolmen kuukauden välein.

Romaniyhteisöt itse tuottavat viestintämateriaalia. Puhetavat ja kuvastot painottavat avun kohteiden sijasta enemmän toimijuutta. Hanke näkyy lehdistössä ja sosiaalisessa mediassa:

- Svenska Yle 8.1.2023; Maailman kuvalehti 8.2.2023
- E-Romnjan toiminnanjohtaja Carmen George Maailma kylässä festivaalin key note puhujana 05/2023
- Diakonissalaitos järjestää tapahtumia Suomessa, jossa Carmen George on puhumassa 05/2023
- Diakonissalaitos julkaisee artikkelin Carmen Georgen työstä, yhteydenpito lehdistön kanssa muiden haastattelujen mahdollistamiseksi
- Viestintäkampanja Itä-Euroopan romanien oikeuksista 08/2023: valokuvaaja Meeri Koutaniemi kuvaa hankekylien elämää ja yhteisön jäsenien tarinoita kerätään osaksi kampanjaa

Tavoitealue 2: Syvennetään yhteisön jäsenten hyvinvointia ja elinolosuhteita edistäviä toimintoja sekä luodaan mahdollisuuksia hankkeessa syntyneen tiedon ja kokemuksen jalkautumisille

Aikaisemmissa hankkeissa on rakennettu yhteisökeskukset Valea Seacaan ja Miziliin. Keskuksissa yhteisön naiset ja nuoret järjestävät ruohonjuuritason yhteisöpalveluita toisilleen. Lisäksi aiemmin perustettujen, nuorista koostuvien, paikallisryhmien toimintaa jatketaan ja syvennetään Valea Seacassa, Mizilissä ja Giurgiussa. Yhteisökeskusten ja paikallisryhmien toiminnassa yhdistyy konkreettinen apu absoluuttisessa köyhyydessä eläville yhteisönjäsenille sekä osallistava ja omistajuutta edistävä aktiviteetit. Ruokajakelu, suihkumahdollisuus ja lämmitetty tila yhdessä hygieniatuotteiden jakelun kanssa mahdollistaa perustarpeiden täyttymisen ja vapauttaa etenkin naisten ja nuorten resursseja osallistua koulutukseen ja hankkeen muihin toimintoihin. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen kampanjointi, kriisituki ja asiointiapu leikkaa läpi jokaisen tavoitealueen. Nuorten koulunkäynnin mahdollisuuksia tuetaan ja nuoria ohjataan esimerkiksi viranomaistehtäviin tähtääviin koulutuksiin. Yhteisökeskuksilla ja paikallisilla ryhmillä on tärkeä rooli yhteisöjen elinolosuhteiden ja tulojen parantamisessa, moniperustaisen syrjinnän vähentämisessä sekä lasten koulunkäynnin mahdollistamisessa. Lisäksi yhteisökeskus mahdollistaa yhteisönjäsenille mahdollisuuden kokoontua turvallisessa ympäristössä, mikä lisää edellytyksiä esimerkiksi keskustelu-, koulutus- ja sovittelukäytäntöjen järjestämiselle.

Yhteisökeskus Ketanipen toiminta jatkuu ja vakinaistuu	Yhteisökeskusten toiminta Valea Seacassa ja Mizilissä perustuu ruoan ja muiden perustarvikkeiden jakeluun yhteisökeskuksissa, joissa naiset organisoivat palvelun ja sen toiminnot. Yhteisökeskusten kävijämäärät ovat nousseet Ukrainasta sotaa paenneiden tulijoiden myötä. <ul style="list-style-type: none">• Ruoanlaitto kahdesti viikossa vähintään 150 hengelle Valea Seacassa• Hygieniatarvikkeiden (vaipat, pesuaine, saippua, deodorantit, ehkäisymenetelmät/kondomit, pillerit jne.) jakelu kuukausittain n. 120 naiselle ja tytölle• Psykososiaalinen tuki ja terveystietojen tarjoaminen• Vähintään viiden yhteisön naisen tukeminen mahdollisissa kriisitilanteissa (esim. juridinen ja lääketieteellinen tuen hankinta, tukea asiointiin viranomaisten kanssa, henkilö- ja omaisuusasiakirjojen hankinta)• Toimintaa lapsille mahdollisuuksien mukaan
Paikallisten naisten ja nuorten ryhmät kokoontuvat ja syventävät osaamistaan	Aiemmissa hankkeissa muodostettujen paikallisryhmien toiminta vakiinnutetaan ja niiden jäsenten osaamista syvennetään Valea Seacassa ja Mizilissä. <ul style="list-style-type: none">• Paikallisryhmien fasilitaattorien (2hlö/kylä) sekä nuorisotyöntekijöiden (1hlö/kylä) palkanmaksu taataan Romanian lakiuudistuksesta huolimatta• Tasa-arvoon ja yhdenvertaiseen kohteluun perustuvaa tietoa käsitellään keskustelu- ja koulutustilaisuuksissa kuukausittain• Jaetaan tietoa ja konkreettista tukea naisiin kohdistuvan väkivallan teemasta ja ehkäisystä• Tarjotaan yhteensä 6 ammatillista koulutusta nuorille liittyen terveydenhuoltoon ja koulusovitteluun

	<ul style="list-style-type: none"> • Tarjotaan valmennusta kriisitilanteisiin, viranomaisasiointiin, puhe- sekä tunnetaitoihin • Tarjotaan kohtaamispintoja sekä tietoa viranomaisille ja päättäjille yhteistyön sujuvoittamiseksi ja rakenteellisen syrjinnän vähentämiseksi
Sisarus - ohjelmaa jatketaan mahdollisuuksien mukaan	<p>Sisarusohjelma on aiemmassa hankkeessa aloitettu ohjelma, jossa romanityöt saavat mentorin, jonka kanssa voi keskustella arjen ja elämän haasteissa. Mentorointi on osoittautunut yhdeksi tehokkaimmista tavoista tukea romaninuorten turvallista kasvua. Sisarus -ohjelmaa ei voida jatkaa kuluvana vuonna, mutta tarkoitus on jatkaa sitä tulevan kolmivuotiskauden aikana.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mentorit saavat pienen summan prosessin edistämiseksi • Tyttöjen koulunkäyntiä tuetaan ja tunnustetaan yksilöllisiä vahvuuksia • Opastetaan tyttöjä omien oikeuksien tunnistamisessa ja vaalimisessa

Tavoitealue 3: Kartoitetaan mahdollisuuksia yhteisön sosiaaliselle liiketoiminnalle

Vuosina 2023–2025 hankkeessa tullaan perustamaan sosiaalista liiketoimintaa ainakin yhteen kohdekyliin. Liiketoiminta perustuu yhteisön omiin osaamisalueisiin, vahvuuksiin ja voimavaroihin. Koska omia voimavaroja ja vahvuuksia voi olla hankala nähdä, palkataan niiden tunnistamisen avuksi ulkopuolinen asiantuntija. Sosiaalisen liiketoiminnan avulla on tulevaisuudessa tarkoitus tarjota ansaitsemismahdollisuuksia yhteisön jäsenille ja siten lisätä pysyvyyttä sekä parantaa elinolosuhteita. Sosiaalisen liiketoiminnan avulla voidaan vähentää absoluuttista köyhyyttä ja lisätä yhteisöllisyyttä. Hankkeen ensimmäisenä rahoitusvuonna kartoitetaan sosiaalisen liiketoiminnan mahdollisuudet ja edellytykset.

Yhteisön kykyjen, osaamisalueiden ja voimavarojen tunnistaminen	<p>Yhteisön sisältä voi olla vaikea nähdä omia kykyjä ja voimavaroja, joten niiden tunnistamiseksi tehdään yhteistyötä asiantuntijan kanssa. Yhteistyötä tehdään myös sosiaalisen liiketoiminnan toteuttamiseen perehtyneiden järjestöjen kanssa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palkataan 2 ulkopuolista asiantuntijaa yhteisön voimavarojen, kykyjen, vahvuuksien ja taitojen tunnistamisen kartoittamisen avuksi • Verkostoitumista muiden romanien kanssa työskentelevien eurooppalaisten järjestöjen kanssa, jaetaan ja vaihdetaan hyviä käytäntöjä • Sosiaaliseen liiketoimintaan perehtyminen yhteistyökumppaneiden avulla
Sosiaalisen liiketoiminnan suunnittelu	<p>Yhteistyön pohjalta suunnitellaan hankkeen kohdekyliin sopivaa sosiaalista liiketoimintaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Järjestetään työpajoja ja keskustelutilaisuuksia sosiaalisen liiketoiminnan suunnittelua varten • Muodostetaan yhteisöissä kaikille avoimet projektiryhmät, joiden kanssa liiketoimintaa ruvetaan suunnittelemaan • Solmitaan kumppanuuksia ja yhteistyösopimuksia toiminnan tueksi

Tavoitealue 4: Kansalaisaktiivisuuden nostaminen ja yhteisön oman yhteiskunnallisen asiantuntijuuden lisääminen

Hankkeen kohdekyllissä, kuten Romaniassa yleisestikin, romaniyhteisöjen ja viranomaisten kanssakäymistä haastavat romanivastaiset asenteet ja rakenteet. Kummikylä-hankkeissa on alusta asti pyritty madaltamaan kynnystä viranomaisten ja yhteisön jäsenten väliseen kanssakäymiseen opastamalla yhteisön jäseniä heidän oikeuksistaan ja paikallisista palveluista sekä tiedottamalla paikallisia viranomaisia romaniyhteisön tarpeista ja oikeuksista. Romaniyhteisöissä järjestetään kampanjoita, työpajoja ja keskustelutilaisuuksia kansalaistaitojen ja -tietojen edistämiseksi. Romanian ihmisoikeuksien toteutumista vaalitaan kampanjoiden ja viranomaisvierailujen yhteydessä. Romaniassa järjestetään sekä kunnallis- että presidentinvaalit vuonna 2024, joten hankkeessa järjestetään tilaisuuksia missä on mahdollista tutustua ehdokkaisiin ja lisätä tietoutta poliittisesta systeemistä.

<p>Yhteisön jäsenet tunnistavat itselleen tärkeät palvelut ja asioivat niissä. Virastojen työntekijät ja paikalliset viranomaiset tuntevat yhteisön tarpeita ja kulttuuria. Viranomaisten ja yhteisön välillä syntynyt dialogi jatkuu ja vahvistuu</p>	<p>Romanien ihmisoikeuksien toteutumista vaalitaan niin yhteisön keskuudessa kuin viranomaisyhteistyössä.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tuetaan kaksisuuntaisen yhteyden muodostamista palveluiden ja yhteisön välille• Ylläpidetään keskustelua yhteisön keskuudessa ihmisoikeuksista ja niiden käytännön toteutumisesta<ul style="list-style-type: none">• Istanbulin sopimus työkaluna yhteisön ihmisoikeustyössä• Käsitellään vähemmistöoikeuksien toteutumista palveluiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden tarkastelun yhteydessä• Järjestetään asiointiapua viranomais- ja palvelukäynneille• Ylläpidetään dialogia romaniyhteisöjen ja viranomaisten välillä
<p>Yhteisö tunnistaa kansalaistaitojen ja -taitojen arvon omassa elämässä. Kansalaisaktiivisuuden edellytyksiä parannetaan</p>	<p>Kansalaistaitoja ja -tietoja vahvistetaan yhteisön tarpeiden näkökulmasta sekä edistetään ihmisoikeuksien tuntemusta ja toteutumista. Pidetään kiinni yhteisön traditioista ja hankkeessa luoduista tapahtumista ja juhlapäivistä järjestämällä aiheen mukaisia aktiviteetteja sekä kampanjoita</p> <ul style="list-style-type: none">• 20.2. Romanian Vapautuspäivä• 8.3.–8.4. Intersektionaalinen Romnja Powere -kuukausi, romaninaisille omistettu tapahtumakuukausi• 16.5. Romanian Vastarinnan päivä• 1.6. Kansainvälinen Lastenpäivä• 11.10. Kansainvälinen Tyttöjenpäivä• 25.11. 16 päivää aktivismia Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan
<p>Yhteisön jäsenet tuntevat presidentinvaalien ja</p>	<p>Romaniassa järjestetään sekä kunnallis- että presidentinvaalit vuonna 2024. Järjestetään yhteisön tarpeista ja intresseistä kumpuavia tilaisuuksia, joissa lisätään</p>

kunnallisvaalien ehdokkaita ja käyttävät äänioikeutta vaaleissa	<p>poliittista tietämystä yhteisössä ja tuodaan yhteisön agenda ehdokkaiden kuuluville. Kampanjoidaan vaalien ja äänioikeuden merkityksestä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartoitetaan yhteisön keskuudesta tulevia tarpeita ja intressejä poliittisen järjestelmän osana • Tutkitaan ehdokasvaihtoehtoja sekä puolue-eroja yhteisön kesken • Kannustetaan ja tuetaan yhteisönjäseniä asettumaan ehdolle vaaleihin • Järjestetään kohtaamispintoja, kuten keskustelutilaisuuksia yhteisön ja kunnallisvaaliehdokkaiden välille
---	--

HANKKEEN BUDJETTI 2023

KULUT	
Henkilöstökulut Suomessa	12 000 €
Matkakustannukset, Suomesta	5 000 €
Muut kulut Suomessa	500 €
Toimintakulut Romaniassa	60 000 €
Välilliset kulut (DL-hallintokulut) 10%	7 750 €
YHTEENSÄ	85 250 €
TUOTOT	
HSRKY	45 000 €
Emmaus Westervik ry	7 000 €
Emmaus Åland ry	3 000 €
	55 000 €
HDL	30 250 €
YHTEENSÄ	85 250 €

Liitteet

Diakonissalaitoksen anomus rahoituksesta Helsingin Seurakuntayhtymälle